

6. Szómagyarázat (csoportfeladat és frontális megbeszélés)

A szereplők neveihez társított szavak között találunk négy vastaggal szedett kifejezést (lásd előző feladatban: kujtor-gott, szeleburdi, behemót, dömdödöm). A tanár a táblára írja az adott szavakat, amiket a mondat jelentéséből meg kell próbálniuk megmagyarázniuk, majd szótárak (esetleg internet) segítségével minél több rokon értelmű szót keresni rájuk. A feladat versenyszerűen zajlik, öt perc időkeretet adunk rá.

Megoldások:

Kujtorog: andalog, bóklászik, botorkál, csavarog, vándorol...

Szeleburdi: szétszórt, kapkodó, kerge, bolondos, hóbortos...

Behemót: természetes, nagydarab, testes, terebélyes, telt, zömök, nagytermetű

7. Forró szék

Kiszámoló alapján kijön egy diák a táblához, és társaival szemben leül egy székre. A tanuló választ magának egy szereplőt, akinek a nevében, E/1-ben beszélni fog. Társai interjú formájában kérdéseket tesznek fel neki, aminek a segítségével kiderítik, vajon hogyan érezte magát, mielőtt a négyszögletű kerek erdőbe került, mit élt át, milyen érzések kavargtak benne, mi járt a fejében. A játék lényege, hogy a tanuló minél jobban beleélje magát az adott szerepbe, és ennek megfelelően rögtönözni tudjon. Kis idő után szerepcsere következik, egy másik tanuló egy másik szereplő nevében válaszol a többiek faggatására.

Például: Ló Szerafin, Ön mit érzett, amikor befestették szürkére, feketére, sárgára, majd kékre? Nagy Zoárd, Ön miért akart vándorolni? Aromo, Ön mire gondolt, amikor egy teknősbékához hasonlították?

8. Hogyan tovább? (egyéni munka)

Kreatív írásos feladat következik, amelyet mindenki önállóan old meg. Mindenki választ magának egy szereplőt, és megpróbálja elképzelni, vajon mi történt volna vele, ha nem került volna a négyszögletű kerek erdőbe. A történeteket meghallgatjuk, közösen megbeszéljük, ha az idő engedi, további variációkat is készítettünk a tanulókkal (pl. ugyanarról a szereplőről többen is írhatnak, egymástól függetlenül). A fogalmazást házi feladatra is adhatjuk.

9. Házi feladat

A következő órára kérjük, hogy jegyezzék meg valamennyi szereplő nevét, tulajdonságait, a négyszögletű kerek erdőbe való jutásának történetét, majd olvassák el a 2. fejezetet.

Tóth Katalin

Feladatok magyar nyelvtanból az érettségizők számára

1. SZÁMÚ IDÉZET

Felszínre hozták a legnagyobb aranykincset, amely eddig a világon a tenger mélyére süllyedt, és azóta is ott pihen. A mai áron négymilliárd dollárt érő aranypénz a brit királyi tengerészet Sussex nevű hajójával süllyedt el a hullámsírban a Földközi-tengeren több mint háromszáz évvel ezelőtt. A brit védelmi minisztérium kedden megállapodott az Odyssey nevű amerikai mélytengeri kutatócéggel, hogy felszínre hozzák az egy kilométer mélyen lévő rakományt. A felszínre hozott kincsen a megállapodás szerint a brit államkincstár és az Odyssey cég osztozik.

(Forrás: Magyar Nemzet)

1. Az aranykincsnek összesen hány szinonimája található meg az idézetben?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4

2. Állapítsa meg, hogy az idézet utolsó sorában levő kincsen szó milyen mondatrész szerepében áll!

- A) birtokos jelző
- B) tárgy
- C) részeshatározó
- D) állandó határozó

3. Határozza meg minél pontosabban, hogy a mássalhangzók egymásra hatása szempontjából milyen mássalhangzó-változásra került sor a *süllyedt* szóban!

4. A szövegben található szintagmák közül melyikre érvényes a következő meghatározás: *alárendelő, birtokos jelzős szó szerkezet?*

5. Az aranykincs a gibraltári szoros közelében süllyedt el 1694-ben. A helyesírási szabálynak megfelelően írja le a szoros nevét, az évszámot pedig írja át betűvel!

6. Állapítsa meg, hogy a szövegrészlet a publicisztikai stílus mely műfajába tartozik!

- A) ajánló
- B) riport
- C) tudósítás
- D) kommentár

7. Írja le, hogy hány tagmondatból áll a szövegrészlet első mondata!

.....

8. Az *Odyssey* kutatása szószerkezet első tagjához kapcsolja a -féle képzőt, és a módosult szószerkezetet írja le helyesen!

.....

2. SZÁMÚ IDÉZET

Nemrégiben jelent meg az a nagykeletű frazémagyűjtemény, amely lapjairól rengeteg, korábban nem közölt állandósult szókapcsolat, szólás és közmondás olvasható le. A több mint 1500 oldalt számláló könyv immár Magyarország minden régiójában megvásárolható, sőt, egyes határon túli területekről is érkeztek megrendelések a Helikon Kiadóba. A gyűjtemény egyediségéhez hozzájárul, hogy felvidéki területekről származó frazémák is gazdagítják sorait. Szemléltetésképpen álljon néhány példa:

- „Szükségtelen minden csekélységet aranytollal írni.”
- „Rossz szíve van annak, aki nem a szemedbe néz.”
- „Itt nyugszom én, olvasod te, olvasnám én, nyugodnál te!”
- „Ha öreganyámnak áramszedője lett volna, most én lennék a villamos!”
- „Aki nem előre néz, hamar elvész!”
- „Van-e szép lány eladó? Kallós Józska tudakó!”

1. A rossz szíve van szerkezetet alakítsa át melléknévvé (a létige elhagyásával)! Figyeljen a helyesírásra!

.....

2. A helyesírás mely alapelvei fordulnak elő a következő mondatban?

Szükségtelen minden csekélységet aranytollal írni.

- A) hagyomány elve, egyszerűsítés elve
- B) egyszerűsítés elve, kiejtés elve
- C) hagyomány elve, kiejtés elve
- D) kiejtés elve, szóelemzés elve

3. Írja le az idézet első mondatában olvasható „nagykeletű” melléknév felsőfokát!

.....

4. Melyik állítás hamis az alábbiak közül? A közmondás:

- A) valamilyen elv, tanács vagy életbölcesség
- B) szavainak sorrendje változtatható
- C) általában valamilyen tanulságot tartalmaz
- D) logikai felépítése lehet oksági összefüggést kifejező, azonosító vagy szembeállító

5. Mi nem tartozik a frazémák jellemzői/jegyei közé?

- A) stabil vagy változtatható nyelvi forma
- B) képszerűség
- C) reprodukálhatatlanság
- D) kifejezőerő (expresszivitás)

6. Adja meg az alábbi kifejezések legalább 1-1 szinonimáját (a szövegrészben betöltött funkciója alapján)!

egyediségét

.....

állandósult szókapcsolat

.....

7. Van-e szép lány eladó? – Állapítsa meg a kérdő mondat fajtáját!

- A) kiegészítendő
- B) eldöntendő
- C) választó
- D) e- kérdőszós

3. SZÁMÚ IDÉZET
(részlet)

– Halló! – mondta Valentin mérgesen – Ki beszél?
 – Karola, a Városi Tejgazdaságból – mondta egy hang. – Hallottuk, hogy nincsen tejetek, így küldünk három literrel, menjetek ki a kapuba átvenni.
 – Igen – mondta Valentin. Egy szót sem értett az egézből.
 – A néni nem kaphat belőle! – mondta az ismeretlen Karola. – Ehhez ragaszkodunk mindnyájan, főleg Laura, elvégre az ő teje. Csak te, Kandúrka, Ginevra, Gabriel meg Szakács néni ihatjátok. Megérttetted?
 – Nem nagyon értem – mondta Valentin. – Zavaros az egész.
 – Nem tudom megmagyarázni. Túl sokan járnak erre. Ha meglátnának, amint itt állok a telefontól... Na. A fülke borzasztóan kicsi nekem, a tantuszt is kétszer elejtettem, alig bírtam felvenni. A tej azóta már megérkezhetett. Figyeljétek a kapura. Szervusz!

Valentin kinézett az ablakon és - ó! Egy tehén állt az ajtóban, és Kandúrkával beszélgetett. (...)

Valentinnek a nyelvén volt, hogy szóljon Ginevrának, ne töltsön a néninek a tejből, mert Evelin így hagyta meg, de végül mégse mert szólani. Lesütötte a szemét, úgy kortyolta a kakaót. Aztán egyszer csak arra lett figyelmes, hogy a néni a tejest és a teheneket átkozza a romlott, rossz minőségű tej miatt: szép, aranycirmos csészéjében bűzös, nyálkás pép gőzölgött, a tej összement, ahogy Ginevra beöntötte. Ginevra fel volt háborodva és nem értette. Elkapta a Valentin

